

Dosarul nr. 2ra-469/23
2-22025988-01-2ra-27032023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. D. Șușchevici)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. V. Cotorobai, A. Braga, A. Malîi)

ÎNCHEIERE

21 martie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurcu Natalia împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării termenului rezonabil de executare a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 15 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 22 februarie 2022, Iurcu Natalia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării termenului rezonabil de executare a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că, la Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău, s-a examinat cauza civilă nr.2-5395/2010, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Iurcu (Arnăuțanu) Natalia împotriva lui Arnăuțanu Roman cu privire la încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor.

A indicat că, potrivit Hotărârii din 18 noiembrie 2010, rămase irevocabilă la data de 09 decembrie 2010, s-a dispus încasarea din contul lui Arnăuțanu Roman în

beneficiul Nataliei Arnăuțanu a pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXX, născută la data de XXXXX, în mărime fixă de 200 de euro lunar, începând cu data de 10 septembrie 2010, până la atingerea majoratului de către copil.

A relatat că, ulterior, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul declarat de către Arnăuțanu Roman și a modificat, în parte Hotărârea Judecătorei Râșcani, iar în temeiul Deciziei Curții de Apel Chișinău, creditorului Arnăuțanu Natalia i-a fost eliberat titlul executoriu nr. 2a-4423/2011, prin care s-a dispus încasarea din contul lui Arnăuțanu Roman în beneficiul Nataliei Arnăuțanu pentru întreținerea copilului minor XXXXX, născută la XXXXX, pensia de întreținere în mărime fixă în cuantum de 1 500 de lei lunar, începând cu data de 10 septembrie 2010 până la atingerea majoratului de către copilul minor.

A menționat că, la data de 11 martie 2011 executorul judecătoresc Șapa Ludmila, a primit spre executare documentul executoriu indicat supra și a fost intentată procedura de executare nr.085-76/10.

A invocat că, prin încheierea din 06 iunie 2011 a executorului judecătoresc Șapa Liudmila s-a dispus strămutarea documentului executoriu pentru executare executorului judecătoresc Cernenchii Veaceslav conform competenței teritoriale, care a intentat procedura de executare nr. 155/PA/105R/18.

A susținut că, pe parcursul perioadei de la primirea spre executare a documentului executoriu și intentarea procedurii de executare, nu a fost posibilă efectuarea nici unei încasări din contul debitorului pentru întreținerea copilului minor, tergiversarea executării și imposibilitatea de executare având loc inclusiv din cauza inactivității executorului judecătoresc Cernenchii Veaceslav.

A precizat că, în intervalul de timp 2011-2021 de la intentarea procedurii de executare, executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav a emis încheieri cu privire la aplicarea sechestrului pe conturile bancare ale debitorului Arnăuțanu Roman și interpelări către organele statului cu referire la bunurile pe care acesta le deține în proprietate, doar în anul 2012, ulterior în 2019 și, corespunzător, în 2020.

A indicat că, pe parcursul perioadei 2012- 2018, executorul judecătoresc nu a efectuat nici o acțiune de executare a documentului executoriu nominalizat supra și, chiar dacă la dosarul de executare există cererea creditorului cu privire la aplicarea interdicțiilor prevăzute de codul de executare față de debitor, aceste acțiuni nu au fost efectuate.

A precizat că, pe parcursul acestei perioade de timp, executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav nu a aplicat în privința debitorului interdicții de a părăsi țara, de a i se elibera acte de stare civilă, aducerea silită, nu au fost aplicate amenzi în conformitate cu prevederile Codului contravențional și a Codului de executare, precum și nu a formulat demers către instanța de judecată privind anunțarea în căutare a debitorului.

A menționat că, la toate apelurile și solicitările creditorului, executorul judecătoresc invoca imposibilitatea de a executa documentul executoriu, pe motiv că, debitorul se află peste hotarele țării, însă nu a întreprins nici o acțiune pentru a stabili locul de aflare a debitorului sau datele de contact ale acestuia.

A subliniat că, potrivit dosarului de executare, executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav a efectuat doar acțiuni de expediere la organele statului a încheierilor cu privire la aplicarea interdicțiilor și măsurilor de asigurare, iar după examinarea procedurii de executare, pe o durată de 7 ani (2012 – 2019) executorul judecătoresc nu a făcut nici o acțiune procesuală pentru eventuala executare a hotărârii.

A invocat că, acțiunea cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea hotărârii judecătorești în termen rezonabil, urmează a fi examinată prin prisma analizei complexității obiectului executării, comportamentul autorităților însărcinate cu obligația executării și/sau părților (creditorului sau a debitorului executării) la adoptarea măsurilor de executare sau împiedicarea executării (refuzuri neîntemeiate sau amânări nejustificate, pasivitatea, lipsa îndelungată a reacției autorităților etc.) utilizarea cu bună-credință/rea-credință de către o parte a drepturilor sale procedurale, precum și miza pentru reclamantă.

A indicat că, complexitatea procedurii de executare urmează a fi apreciată după criterii similare unei proceduri judiciare, ținându-se cont de natura obiectului supus executării, calitatea debitorului executării etc.

Astfel, prin intermediul criteriilor respective, a invocat că, complexitatea obiectului executării, manifestat prin imposibilitatea executării hotărârii judecătorești privind încasarea de la Roman Arnăuțanu în beneficiul Nataliei Arnăuțanu (Iurcu) a pensiei de întreținere pentru copilul minor, s-ar explica prin faptul că, debitorul nu dispune de bunuri ori venituri pentru satisfacerea creanței.

A relevat că, la caz, se atestă lipsa mai multor debitori sau creditori, nefiind necesară efectuarea unor acțiuni procedurale complexe, cum ar fi efectuarea unei expertize sau evaluare a bunurilor, proceduri care durează în timp și ar justifica perioada îndelungată de executare.

A considerat că, neexecutarea hotărârii judecătorești nu-i poate fi imputată și, pe cale de consecință, urmează a fi analizat comportamentul autorităților publice implicate în neexecutare actului judecătoresc.

A subliniat că, executorul judecătoresc este unica persoană autorizată să execute documentul executoriu, iar executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de abilitate, drepturile sale recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile. Astfel, în ceea ce ține de aprecierea comportamentului executorului judecătoresc, partea reclamantă a atras atenția că executorul a lăsat fără soluționare cererea creditorului cu privire la toate măsurile necesare în procedura de executare și nu a făcut uz de toate instrumentele juridice puse la dispoziția sa de legiuitor în cazul refuzului sau a imposibilității executării documentului executorului judecătoresc.

A punctat că, miza este evidentă, fiind bazată pe o legitimă speranță că, va dispune de sursele necesare pentru întreținerea și creșterea copilului minor.

Cu referire la pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 de lei, a indicat că, este evident că, neexecutarea hotărârii pentru un termen ce depășește 10 ani, i-a cauzat ultimei suferințe psihice, frustrare și stări de grijă, ca urmare

a lipirii acesteia de dreptul de a dispune de mijloace financiare suficiente pentru creșterea copilului minor, astfel că suma solicitată este una echitabilă suferințelor psihice suportate și constituie o satisfacere echitabilă și nu este excesivă pentru statul ținut să o plătească și nici nu constituie un venit nejustificat pentru reclamantă.

A solicitat Iurcu Natalia constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii, repararea prejudiciului moral în sumă de 50 000 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea și s-a constatat încălcarea dreptului Nataliei Iurcu la executarea în termen rezonabil a Deciziei Curții de Apel Chișinău nr. 2a-4423/11 din 06 noiembrie 2011, s-a încasat din contul statului Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Nataliei Iurcu suma de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

La data de 25 mai 2022 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel împotriva hotărârii din 24 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii și emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie respinsă integral.

Prin decizia din 15 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Chișinău a atestat că, din 2012 și până în 2019, executorul judecătoresc Cernenchii Veaceslav nu a întreprins nici o acțiune de executare, nu a verificat informația referitoare la intrările/ieșirile debitorului în/din Republica Moldova, nu a solicitat informații de la nici o autoritate sau agent economic, nu s-a deplasat la fața locului, la domiciliul debitorului Arnăuțanu Roman, și în această perioadă de aproximativ 7 ani, creditorul a fost privat de un instrument funcțional care să îi garanteze dreptul la executarea hotărârii în termen rezonabil, acumulându-se restanțe considerabile la plata pensiei de întreținere.

Instanța de apel a apreciat ca fiind justă și întemeiată concluzia primei instanțe, potrivit căreia, s-a constatat cu certitudine că, dreptul intimitei/reclamantei Iurcu Natalia la executare în termen rezonabil a documentului executoriu a fost încălcat, iar neexecutarea hotărârii judecătorești are un caracter continuu, situație care a durat și continuă să dureze, în acest sens pretenția reclamantei fiind una întemeiată și fondată, instanța de fond concluzionând asupra admiterii acestei revendicări.

În partea ce ține de cerința privind repararea prejudiciului moral cauzat în urma încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de apel a considerat că, suma de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, dispusă spre încasare prin hotărârea supusă aprecierii, reprezintă o satisfacere echitabilă și nu constituie un venit nejustificat pentru reclamantă.

Cu referire la pretenția de compensare a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 3 700 de lei, suportate în cadrul examinării cauzei în ordine de apel, instanța de apel a considerat că suma de 3 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică este una

rezonabilă și echitabilă în raport cu munca depusă de avocat, în rest urmând a fi respinsă.

La data de 17 ianuarie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 15 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie respinsă integral.

În motivarea recursului s-a invocat interpretarea în mod eronat a normelor de drept material și anume a prevederilor art. 432 alin. (1) și alin (2) lit. c) din Codul de procedură civilă și aprecierea arbitrară a probelor de către instanța de apel.

Recurentul a considerat pripită soluția cu privire la încasarea sumei de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, cauzat în urma încălcării termenului rezonabil de executare a hotărârii judecătorești, în condițiile în care cauza nu a fost examinată sub toate aspectele și s-a dat o apreciere incorectă probelor prezentate.

A subliniat că, de către autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești au fost întreprinse toate măsurile care puteau fi în mod rațional întreprinse pentru executarea documentului executoriu vizat.

Cu referire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 3 000 de lei din contul Ministerului Justiției a menționat că instanța de apel eronat a interpretat prevederile art. 2 alin. (7) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 15 decembrie 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa recurentului Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul poștei electronice, la data de 11 ianuarie 2023 (f.d. 17, Vol. II).

Astfel, recursul, declarat la 17 ianuarie 2023, este în termen.

La 27 martie 2023, copia recursului a fost expediată în adresa intimaților, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 30, Vol. II).

Referințe nu au fost depuse.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor

în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi